

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Hunserödsbäckens regleringsföretag i Munka-Ljungby socken av Kristianstads län.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 28 januari 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 71, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till nedskrivning av det till Hunserödsbäckens regleringsföretag av år 1920 den 21 november 1925 beviljade lånet från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 7,820 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Till Hunserödsbäckens regleringsföretag av år 1920 i Munka-Ljungby socken av Kristianstads län har Kungl. Maj:t beviljat — förutom statsbidrag utan återbetalningsskyldighet med 21,960 kronor — lån ur odlingslånefonden dels den 23 februari 1923 med 43,920 kronor, dels ock den 21 november 1925 med 9,180 kronor, eller således med sammanlagt 53,100 kronor.

I en i oktober 1936 dagtecknad skrift har *styrelsen för Hunserödsbäckens regleringsföretag* anhållit, att delägarna i företaget måtte befrias från skyldigheten att återbetala så stor del av de till företaget beviljade lånen, som motsvarar skillnaden mellan de verkliga kostnaderna för företaget och de kostnader, som företagets utförande skulle draga enligt de vid tiden för ansökningen gällande arbetspriser.

Till stöd för sin hemställan har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Hunserödsbäckens regleringsföretag hade planlagts redan år 1918. Kris-tidens svårigheter beträffande anskaffande av livsmedel och statsmakternas intresse att öka produktionen av jordbruksprodukter hade påverkat intres-senterna vid företagets igångsättande. Den 15 april 1918 hade 24 mark-ägare begärt förordnande för vederbörande statens lantbruksingenjör att enligt dikningslagen förrätta syn. Den 10 april 1919 hade sådan syn verk-ställts, och den 2 augusti 1920 hade kostnadsberäkningarna och övriga hand-lingar varit fullt färdiga. Arbetet med företaget hade påbörjats år 1920. Arbetet hade bedrivits med största skyndsamhet och varit i huvudsak utfört 1921. Under detta år hade delägarna i företaget även ansökt om lån och

bidrag av allmänna medel. Att märka vore, att arbetspriserna sagda år visserligen börjat sjunka, men att de likväl varit onormalt höga.

Kostnaderna hade åren 1919—1920, då planen för företaget upprättats, beräknats till 106,398 kronor. I ett nytt kostnadsförslag år 1922, vilket uppgjorts i anledning av de då sänkta arbetspriserna, hade kostnaden beräknats till 73,249 kronor 93 öre. Vid behandlingen av ärendet hade vederbörande myndighet beräknat kostnaderna till 66,349 kronor 93 öre. På grundval av sismämnda beräkning hade lån och anslag beviljats.

Emellertid hade verkliga kostnaden för företaget uppgått till 90,214 kronor 28 öre, därav för dikningsarbeten och ersättning för sänkning av en förädämning i vattendraget 82,394 kronor. Delägarna i företaget hade sammanlagt 16,671 kronor 59 öre. De vore alla småbrukare. Knappast någon brukade över 10 hektar åker. Flera av dem befunno sig i små ekonomiska omständigheter och hade därför tidigare nödgats begära anstånd med erläggande av annuiteterna. Sådant anstånd hade även medgivits. När de fastställda annuiteterna skulle börja att erläggas, torde flera av delägarna råka i allvarliga ekonomiska svårigheter. Ett fortsatt uppskov vore därför för de sämst ställda välbehövligt, men en sådan frist hjälpte dock allenast för tillfället. En verkligt bestående hjälp syntes därför kunna ernås endast genom nedskrivning av statslånebeloppet.

Över framställningen ha yttranden avgivits av länsstyrelsen i Kristianstads län, lantbruksstyrelsen och statskontoret.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt, att ansökningen måtte så bifallas, att för nedskrivning av det till företaget den 21 november 1925 beviljade lånet från odlingslånefonden å 9,180 kronor finge från avdikningsanslaget anvisas ett statsbidrag av 7,820 kronor.

Till stöd för detta förslag har lantbruksstyrelsen anfört bland annat följande.

Skillnaden mellan de verkliga och de beräknade kostnaderna utgjorde för företaget i dess helhet (90,214:28—66,349:93 =) 23,864 kronor 35 öre. I detta sammanhang borde emellertid hänsyn tagas allenast till låntagarnas andel i nämnda merkostnad, vilken andel utgjorde i runt tal 23,460 kronor. Det tidigare beviljade statsbidraget hade utgått med belopp, motsvarande $\frac{1}{3}$ av den beräknade kostnaden. Det nu ifrågasatta ytterligare bidraget syntes sålunda kunna beräknas till $\frac{1}{3}$ av låntagarnas nyssberörda merkostnad eller till 7,820 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört, bland annat, följande.

»Av utredningen torde framgå, att de verkliga kostnaderna för utförande av ifrågavarande regleringsföretag på grund av förhållanden, varöver intressenterna icke kunnat råda, blivit avsevärt högre än de beräknade kostnaderna. Till följd härav hava delägarna drabbats av en betydande skuldbörda. I betraktande av berörda omständigheter och med hänsyn till den ekonomiska belägenhet, vari vissa av torrlägningsföretagets delägare befinna sig, synas billighetsskäl tala för att ytterligare statsunderstöd beredes företaget. Statsunderstödet torde på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit böra få formen av bidrag för minskning av företagets skuld till staten å det den 21 november 1925 beviljade lånet från odlingslånefonden å 9,180 kronor. Den beräk-

ningsgrund, som lantbruksstyrelsen tillämpat för bestämmande av bidragets storlek, kan jag biträda. Från avdikningsanslaget torde alltså för nedskrivning av nyssnämnda lån böra anvisas ett belopp av 7,820 kronor. Här för torde fordras riksdagens medgivande. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

Av utredningen i ärendet framgår, att arbetet med företaget, som påbörjats år 1920, i huvudsak varit utfört 1921. Kostnaderna hade åren 1919—1920, då planen för företaget upprättats, beräknats till 106,398 kronor, och hade de verkliga kostnaderna uppgått till 90,214 kronor 28 öre. Vid behandlingen av ärendet hade emellertid vederbörande myndighet beräknat kostnaderna till 66,349 kronor 93 öre samt på grundval av denna beräkning beviljat lån och anslag.

Utskottet.

Utskottet vill visserligen å ena sidan icke förneka, att intressenterna i företaget ådagalagt en viss oförsiktighet genom att igångsätta arbetet utan att avvakta beslut rörande statsbidrag och lån. Men utskottet måste å andra sidan framhålla, att kristidens svårigheter beträffande anskaffande av livsmedel och statsmakternas intresse att öka produktionen av jordbruksprodukter säkerligen påverkat intressenterna vid företagets igångsättande. Med hänsyn härtill synes det utskottet anmärkningsvärt, att vederbörande myndighet vid beviljande av lån och anslag beräknat kostnaderna efter lägre arbetspriser än som varit rådande vid arbetets utförande.

Vid nu angivna förhållanden anser sig utskottet utan tvekan kunna tillstyrka förevarande framställning, varigenom intressenterna torde erhålla statsbidrag med $\frac{1}{3}$ av skillnaden mellan de verkliga och de sedermera beräknade kostnaderna för företaget.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen medgiver, att till nedskrivning av det till Hunserödsbäckens regleringsföretag av år 1920 den 21 november 1925 beviljade lånet från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 7,820 kronor.

Stockholm den 17 februari 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.